

23 007

Verzelfstandiging van de Rijksdienst van het Kadaster en de Openbare Registers (Organisatiewet Kadaster)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

Ontvangen 4 februari 1994

Met genoegen heb ik geconstateerd dat de commissies de openbare beraadslaging over het onderhavige wetsvoorstel voldoende voorbereid achten, nadat de in het verslag gestelde vragen zullen zijn beantwoord.

De leden van de VVD-fractie memoreerden dat de basis voor de huidige tarieven dateert van ongeveer 1963. Zij verbonden daaraan de vraag of dat betekent dat de totale kosten van het apparaat in 1988 eenvoudig over de verschillende soorten verrichtingen zijn omgeslagen en dat de verhogingen van de laatste jaren volgens datzelfde systeem zijn berekend.

De totale kosten vallen uiteen in kosten voor het vastgoed-informatiesysteem (ongeveer 88%), de kosten voor de kadastrale werkzaamheden in de landinrichting (ongeveer 10%) en die van de rijkdriehoeksmeting (ongeveer 1%). De opbrengsten en dus ook de tarieven corresponderen hier goeddeels mee.

In de nadere memorie van antwoord is een opsomming gegeven van diverse kostenfactoren, die verbonden zijn aan bijvoorbeeld de inschrijving van een hypotheek. Daarbij was geen percentuele onderverdeling aangegeven. Ik wil daar aan toevoegen dat een groot deel van de kosten van het vastgoedinformatiesysteem wordt veroorzaakt door de bijhouding van dat systeem. De tarieven voor de bijhouding dragen daar dan ook – naar mijn mening terecht – het leeuwedeel aan bij. In zeer belangrijke mate gaat het hierbij om:

- a. de verwerking van transportakten, en
- b. de verwerking van hypotheekakten.

In ongeveer eenderde van de gevallen komt daar de noodzaak van een meting in het terrein en de verwerking daarvan op de kadastrale kaart bij. Het gaat in dergelijke gevallen om de splitsing of samenvoeging van percelen.

Bij de vaststelling van de tarieven in 1963 is er uitdrukkelijk voor gekozen de tarieven van de perceelssplitsing en -opmeting niet kosten-dekkend te laten zijn. Doel daarvan was om in die gevallen niet de «toevallige» koper de volledige kosten in rekening te brengen, en zodoende op hoge lasten te zetten. In die tijd werd er voor gekozen om de kosten van perceelssplitsing gedeeltelijk te doen dragen door iedere verkrijger van een zakelijk recht.

Tegelijkertijd was toen een belangrijk uitgangspunt dat ten behoeve van

de goede beschikbaarheid de informatievoorziening relatief goedkoop is gehouden. Het tarief voor het gebruik maken door de burger van het openbare register is thans dus niet kostendekkend. De kosten daarvan drukken gedeeltelijk op de tarieven van de transport- en hypotheekakten. Deze beleidslijnen zijn in de afgelopen jaren niet wezenlijk veranderd, en met inachtneming hiervan zijn de tarieven de afgelopen jaren meestal procentueel aangepast.

Ik roep hierbij in herinnering dat de operatie, waar de verzelfstandiging van het Kadaster onderdeel van uitmaakt, enkele jaren geleden is ingezet met het doel om het Kadaster efficiënter en goedkoper te doen functioneren. Veel van de toen gestelde doelen zijn inmiddels in zicht gekomen. De afbouw van het negatieve vermogen en de opbouw van een positief vermogen, zoals omschreven in de memorie van toelichting, is in een gevorderd stadium.

Ik verwacht dat aan de voorstellen voor het tarief in 1995, welke voorstellen onder meer aan de in het wetsvoorstel geregelde gebruikersraad zullen worden voorgelegd, een andere systematiek voor de berekening van de tarieven zal worden ten grondslag gelegd. Weliswaar een andere systematiek, maar wel passend binnen het uitgangspunt dat de kostendekkendheid van het totaal van de produkten binnen een en dezelfde groep gewaarborgd moet blijven. Binnen dat uitgangspunt zal een verschuiving van de toerekening van kosten dus een belangrijk onderwerp van discussie en besluitvorming zijn. Ik vind het van essentieel belang dat daarbij de nieuw op te richten organen van het nieuwe Kadaster hun ingevolge het wetsvoorstel uit te oefenen taken kunnen verrichten.

Het is dan ook vanuit dat gegeven, dat ik niet zou willen ingaan op de suggestie van de leden van de VVD-fractie om te wachten met de invoering van de onderhavige wet.

Vervolgens vroegen de leden van de VVD-fractie welke waarborg er is dat er maatregelen ter vergroting van de efficiency en de aanbidding van een zo goedkoop mogelijk produkt zullen worden genomen.

In het verleden, d.w.z. in het comptabele stelsel, was het niet noodzakelijk om exact de integrale kostprijs per produkt te berekenen. De noodzaak van een zo goedkoop mogelijk produkt werd ook niet allerwege als doelstelling van het Kadaster ervaren. Wat daar ook van zij, in het Kadaster Ondernemings Plan is met die trend gebroken en is de lijn uitgezet naar een baten-lastenstelsel. Het nu in 1993 ingevoerde systeem is volstrekt bedrijfseconomisch geïoriënteerd. Het nieuwe systeem geeft een veel beter inzicht en betere besturingsmogelijkheden op het punt van effectiviteit en efficiency. Het is tevens de basis van de cijfermatige onderbouwing van het meerjarenbeleidsplan en de jaarrekening. In het onderhavige wetsvoorstel is voorzien in de informatieverstrekking door middel van een informatie- en controleprofiel. Deze informatie richt zich onder meer op de tarieven inclusief de kostendekkendheid, de algemene bedrijfsvoering voor zover die gevolgen kunnen hebben voor de continuïteit van de organisatie en uitvoering van de nevenwerkzaamheden. De in dit kader op te stellen rapportage over de kostenbeheersing zal door de accountant worden gecontroleerd. In belangrijke mate op basis van die stukken zullen in de toekomst de tarieven worden vastgesteld. Dat geschiedt in beginsel bij algemene maatregel van bestuur. Dat doet het Kadaster dus niet zelf. Genoemde stukken en het oordeel van de Raad van Toezicht en van de accountant geven mijns inziens voldoende basis om bij de vaststelling van de tarieven de vraagstukken van voldoende effectiviteit en efficiency tot zijn recht te laten komen. Ik acht het de taak van de verantwoordelijke bewindsman om daarop te blijven toezien. Bovendien verwacht ik dat ook de gebruikersraad hier zeer kritisch naar zal kijken.

In deze wijze van omgaan met de tarieven en de verschillende daarbij

betrokken belangen tref ik voldoende waarborgen aan waar de leden van deze fractie naar vroegen; randvoorwaarde daarbij is uiteraard dat daaraan voorafgaand de Organisatiewet in werking is getreden.

De vraag over het in rekening brengen aan betalende «belanghebbers» van kosteloze verrichtingen aan daarvoor in aanmerking komende diensten, wil ik als volgt beantwoorden. In beginsel moet iedereen die van de kadastrale dienstverlening gebruik maakt, daarvoor betalen. Dat geldt niet voor sommige verrichtingen ten behoeve van de Belastingdienst. Dat is geen specifiek kadastrale regeling, maar het vloeit voort uit de Algemene wet inzake rijksbelastingen. Het geldt dus evengoed voor andere organisaties, waaraan de Belastingdienst informatie vraagt. De kosten die de organisaties daarvoor maken zullen altijd op anderen moeten worden verhaald.

De leden van de VVD-fractie gaven tenslotte aan niet overtuigd te zijn door de onderbouwing, die ik gaf in de nadere memorie van antwoord op het tarief van f 1 280 dat de inschrijving van een hypotheek van f 400 000 kost, in relatie met het bedrag van f 1 789 dat de notaris voor het tot stand brengen van de hypotheekakte in rekening brengt. Zij leiden daar uit af dat de verhouding tussen beide bedragen zoek is. Zij verbonden daaraan de conclusie dat óf de efficiency van het Kadaster ver achterblijft bij een notariskantoor. Tenslotte vroegen zij of althans iets van een cijfermatige benadering van dat bedrag kan worden gegeven.

Voor wat de tarifiering van de kadastrale activiteiten betreft, verwijs ik naar het bovengestelde. Erkennende dat het momenteel niet goed mogelijk is een gedetailleerde cijfermatige berekening van het genoemde bedrag te geven, wil ik wijzen op het feit dat in artikel 108 van de Kadasterwet is bepaald dat het kadastraal recht niet hoger mag zijn dan nodig is voor het dekken van de kosten van het Kadaster voor het verrichten van de werkzaamheden, behorende tot de wettelijke taak. Het is het Kadaster derhalve niet toegestaan winst te maken op de wettelijke taak van het Kadaster. Ik voeg daar direct aan toe dat:

- die kostendekkendheid wordt berekend over de totale kosten en ontvangsten van één produktgroep als aangehaald in de aanhef van deze nota;
- die kostendekking wordt berekend over een periode van drie aaneengesloten jaren;
- het wegwerken van het negatieve vermogen en het opbouwen van een positief vermogen bij het Kadaster eveneens tot de kosten als bedoeld in artikel 108 van de Kadasterwet wordt gerekend.

Met betrekking tot het laatste punt zij vermeld, dat zodra voldoende vermogen is opgebouwd, de kadastrale tarieven zullen worden verlaagd.

Over de efficiency van het Kadaster kan tenslotte worden opgemerkt dat enige jaren geleden begonnen is met het instellen van normen voor verrichtingen binnen het Kadaster. Vastgesteld kan worden dat deze normen in de afgelopen jaren steeds scherper gesteld konden worden. Resultaat hiervan is dat het personeelsbestand van het Kadaster is teruggelopen van 3700 ruim tien jaar geleden naar 2400 in 1994. In de komende jaren zullen de normen nog scherper worden gesteld.

Of de conclusie moet zijn dat het kadastrale tarief momenteel «niet deugt», is voor mij zeer de vraag. In het bovenstaande heb ik reeds aangegeven dat uit de opbrengst van de hypotheekakten de tekorten op de perceelssplitsing en -meting worden betaald. Daarnaast wordt daaruit ook een deel van de informatievoorziening betaald. Ten derde geldt voor de tarieven van hypotheekakten dat zij gerelateerd worden aan de hoofdsom van de hypotheek, waardoor in een individueel geval een fors overschot kan ontstaan.

Hiervoor gaf ik reeds aan dat ik het laag houden van het tarief voor het gebruikmaken van het kadasterinformatiesysteem een goede zaak vindt. Ik

hoop dat dit in het overleg met de gebruikersraad ook zal worden onderkend.

De Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
E. Heerma